

- God klauvhelse er viktig for dyras velferd og for at de skal kunne produsere godt
- God klauvhelse gir trivsel for sauen og bedre økonomi for bonden
- God klauvhelse er viktig for at dyra skal kunne utnytte våre flotte beiter

Foto: Willy Tømmerberg

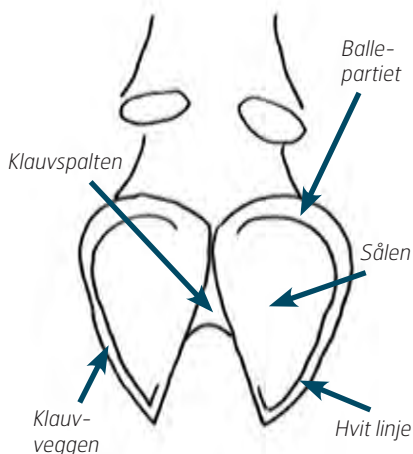

Klauvsjukdommer og klauvstell hos sau

Klauvens oppbygging

Hver fot har to klauver, innerklauv og ytterklauv, mellom disse ligger klauvspalten. Huden i klauvspalten skal normalt være lys rosa og behåret.

Den ytre delen av klauven utgjøres av klauvkapselen (klauvkappa). Denne omgir klauvbeinet og klauvleddet og er bygd opp av hornveg. I hornvevet er det verken blodkar eller nerver, og altså ingen smertefølelse. Klauvkapselen deler vi inn i klauvveggen, som

skal bære mesteparten av tyngden, og sålen (tråflata) og ballepartiet.

Overgangen mellom klauvveggen og sålen kalles den hvite linja. Her er hornet av litt mjukere kvalitet noe som gjør den mer utsatt for skader o.l.

Lærhuden er forbindelsen mellom klauvbeinet og klauvkapselen. Denne inneholder nerver og blodkar.

Klauvens vekst

Klauvveggen vokser fra kronranda (overgangen mellom hud og klauv) og nedover med en hastighet på noen millimeter per måned.

Går dyra på hardt underlag slites veggene omtrent like mye som de vokser.

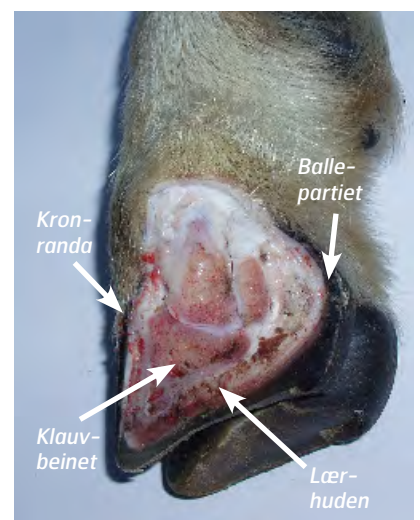
Hos dyr som går på mykt underlag vil klauvveggen ofte vokse mer enn den slites. Klauvskjæring kan da bli nødvendig.

Sålen vokser mer i takt med behovet slik at stor slitasje gir økt tilvekst. Sålen skal normalt ikke beskjæres.

Føring kan også påvirke hvor fort klauven vokser.

Bildet over: Klauvspalte med normal hud og god hårvekst.

Klauvsjukdommer og klauvstell h

Klauvpleie

Klauvpleie består i å kontrollere og om nødvendig beskjære klauvene. Klauvene bør sjekkes to til tre ganger per år. I tillegg bør klauvene alltid sjekkes når et dyr halter.

Klauvene skal bare beskjæres når det er nødvendig. For hard beskjæring er uheldig, og man skal aldri beskjære så hardt at det blør.

Husk at klauvavskjær kan utgjøre en smitterisiko. Dette bør derfor samles opp og brennes.

Utstyr og gjennomføring

Det viktigste utstyret er en god klauvsaks. Eventuelt kan man bruke en (hov)kniv.

Utstyret bør bare brukes i en flokk. Dersom det brukes i flere skal det alltid vaskes og desinfiseres mellom hver flokk.

I forbindelse med klauvskjæring er det viktig å tenke både på egen rygg og på mest mulig skånsom håndtering av dyra. Sauene kan settes på rumpa, evt. legges ned eller fikseres stående i innredningen. I større flokker vil en klauvboks gjøre jobben enklere.

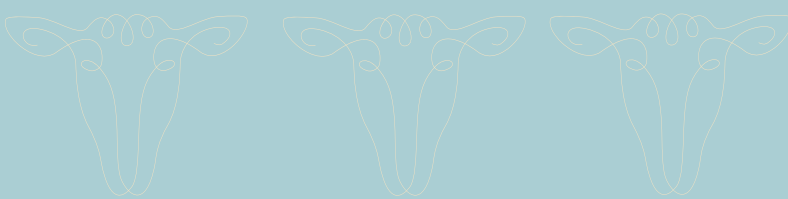

Bildet over: Her har klauvveggen vokst så mye at den har bøyd seg inn under sålen. Det skjer særlig når underlaget er mjukt, fordi slitassen da er mindre enn tilveksten. Slike klauver må beskjæres.

Bildet under: Begynn med å klippe vekk den delen av veggen som har vokst ned under sålen. Rens deretter sålen for møkk, strø o.l. for å få god oversikt over klauvhelsen. Om nødvendig kan man bruke en børste eller lunkent vann

Bildet til venstre: En sauesnuer kan lette klauvstellet i større flokker. Dersom slikt utstyr brukes i flere flokker skal det alltid vaskes og desinfiseres mellom hver flokk.

Bildet over: Klipp tåa dersom den er lang, men aldri så langt at det begynner å blø. Klipp både ytterveggen og innerveggen på begge klauvene, slik at klauven får normal form. Klauvveggen skal være et par millimeter lengre enn sålen. Ballepartiet skal bare beskjæres dersom det er løst horn eller lommedannelser som må fjernes.

Bildet under: Beskjæringen av klauven er ferdig. Hvis klauvene var svært forvokste i utgangspunktet bør beskjæringen skje i flere omganger.

Forebygging av klauvsjukdommer

Et rent og tørt underlag er en viktig forutsetning for god klauvhelse.

Fuktighet fører til oppmyking av såle og ballehorn, noe som gir økt risiko for skader og infeksjoner.

Bakterier trives godt i fuktig miljø, og det fører til økt infeksjonsrisiko og høyt smittepress. Husk at dette også gjelder uteområdene. Spesielt rundt fôrhekker blir det ofte sølete. Fast underlag som kan skrapes eller underlag med god drenering, eventuelt overbygg over fôringsplassen kan avhjelpe dette.

Riktig fôring er viktig for klauvkaliteten. Husk også at brå fôrforandringer kan føre til forfanganhet.

Klauvhelse er i en viss grad styrt av arvelige faktorer. Hornkvalitet og beinstilling er eksempler på slike egenskaper. Beinstillingen har stor betydning for hvordan klauven slites. Velg derfor avlsdyr med gode og friske klauver.

Det er viktig å være forsiktig ved innkjøp av dyr på grunn av smittsomme klauvsjukdommer. Husk helseattest og sjekk klauvene grundig!

Bildet over: Dyr med unormal beinstilling og klauvfasong vil ofte trenge ekstra klauvstell. Slike dyr bør ikke brukes videre i avl.

Klauvlidelser og unormale klauver

Korktrekkerklauv – slike klauver krever ekstra oppfølging og ofte hyppigere beskjæring.

Løsning i den hvite linje. Løsnet horn i klauvveggen er fjernet på det store bildet

Klauvspaltebetennelse med klauvleddbetennelse som komplikasjon (hevelse i kronranda)

Klauvsekken er en talgproduserende kjertel mellom klauvene. Noen ganger kan den tilstoppes eller bli betent. Betennelser i klauvsekken fører ofte til halthet.

“Strawberry footrot” – dette ses særlig om høsten i perioder med mye nedbør. På tross av navnet har det ikke noe med fotråte å gjøre, men skyldes en infeksjon med bakterien *Dermatophilus*, ofte i kombinasjon med munnskurv-virus.

Fotråte – alvorlig grad. Fotråte er en smittsom bakterieinfeksjon i klauvspalte og klauvhorn som kan føre til svært alvorlig halthet.